

קובץ
מאמרי י"ט כסלו
ה'תשכ"ז

•
מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

•

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

ה' תהא זו שנת עצמות

ק"ד שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת חג הגאולה י"ט כסלו הבעל"ט – הננו מוציאים לאור בזה שני מאמרים מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: ד"ה פדה בשלום¹ והמשכו ד"ה וישב יעקב² – שנאמרו בחג הגאולה י"ט-כ' כסלו ה'תשכ"ז, לפני חמישים שנה. המאמרים מיוסדים על ד"ה זה עזרת"ל לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – מלפני מאה שנה³.

*

מעל אלף וחמש מאות מאמרי דא"ח נאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"א-תנש"א, ות"ל זכינו שרובם ככולם נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנם עשרות (!) מאמרים שטרם ראו אור מעולם, ובוהו בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות ממאמרי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, שיואיל לשלחם למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהם את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד תורתו של משיח – ובפרט דרושי חג הגאולה י"ט כסלו – נזכה תיכף ומיד ממש ל"פדה בשלום נפשי", "פדאני לי ולבני מבין האומות", בגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורה מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ימות המשיח,
י"ד כסלו ה'תשע"ז (ה' תהא זו שנת עצמות),
ק"י"ד שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

1) נדפס בשה"מ יו"ד-י"ט כסלו ע' רלט ואילך.

2) נדפס בשה"מ בראשית ח"ב ע' קלח ואילך. התחלת המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ואת הסיום הוסיף כולו בכתב"ק.

3) י"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשכ"ז), ולאחר מכן בשה"מ עזרת"ל ע' פח ואילך. וראה הקדמת המו"ל להמאמר: "כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל לומר מאמר זה בהתועדות חג הגאולה י"ט כסלו ש.ז. (עם הוספות ושינויים). ובהתועדות דש"ק כ' כסלו (ש"פ וישב) אמר מאמר זה עוה"פ ובאריכות יותר, בהוספת התחלה וסיום" (וראה גם מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – נדפס בהוספות לסה"מ עזרת"ל ע' רמב).

בס"ד. י"ט כסלו ה'תשכ"ז

הנחה בלתי מוגה

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי¹, וידוע הדיוק בזה, שמאומרו פדה בשלום מוכן ב' ענינים, הא' שיכול להיות פדי' שלא בשלום, ולכן אומר שהפדי' היתה באופן של שלום², וגם, שאע"פ שהי' באופן של שלום, הוצרך להיות פדי', מאחר שהי' ענין של קרב, ולכאורה הרי זה סתירה מיני' ובי', שאם הוא ענין של שלום הרי אין זה קרב. וגם צריך להבין, והרי בלשון מלחמה ישנם ע"ז כמה שמות נרדפים, והלשון הכי מצוי הוא, בלשון הפסוק³, כי תבוא מלחמה בארצכם, וכאן אינו אומר שהפדה בשלום היתה מענין של מלחמה, כי אם שבוחר בהלשון קרב דוקא. וביותר אינו מוכן ע"פ מ"ש בירושלמי⁴ שכתוב זה קאי על מלחמת דוד ואבשלום, ובתנ"ך נקראת מלחמה זו בשם מלחמה⁵, ולמה קורא אותה כאן בשם קרב.

והנה בטעם פדה בשלום נפשי מסיים בכתוב, כי ברבים היו עמדי, ואיתא בגמרא⁶ על פסוק זה, כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין האומות, דתיבת שלום מרמזת על ג' ענינים אלו⁷, ענין עסק התורה שבתורה כתיב⁸ דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום, וענין הגמילות חסדים עושה שלום בעולם, וכן המתפלל עם הציבור, שכולל עצמו ביחד עם הציבור, הרי זה ענין של שלום והתכללות, ומובן מזה שתורה וגמילות חסדים הם שלום מצד עצמם, משא"כ בתפילה צ"ל ענין נוסף, והוא מה שמתפלל עם הציבור, ואז הרי זה ענין של שלום. והנה ממה שאומר מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין האומות, מובן מזה שהוא ענין כללי, שענין הגלות הרי הוא ענין כללי, שישראל ושכינתא נמצאים בגלותא⁹, הרי שאין זה גלות בענין פרטי, או בכמה פרטים, כי אם שהשינוי בין קודם הגלות לזמן הגלות הוא ענין כללי, ועד שאיתא במדרשי חז"ל שהגלות נקראת בשם שינה¹⁰ או בשם עיבור¹¹, ששני ענינים

(4) סוטה פ"א סוף ה"ח.

(5) שמואל ב' יח, ו. ח.

(6) ברכות ח, א.

(7) ראה פרש"י ד"ה פדה בשלום – ברכות שם.

(8) משלי ג, יז.

(9) ראה מגילה כט, א. ספרי במדבר י, לה. לה, לד. מכילתא שמות יב, מא. זח"א קכ, ב. ובכ"מ.

(10) זח"ג צה, א. וראה גם ד"ה זה תשי"ג (סה"מ

יוד"י"ט כסלו ע' צג). וש"נ.

(1) תהלים נה, יט. – מאמר זה הוא ד"ה זה עזר"ת (י"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשכ"ז), ואח"כ בשה"מ עזר"ת ע' פח ואילך), עם הוספות ושינויים. וראה גם מאמר שלאח"ז (ד"ה וישב יעקב – לקמן ע' יד ואילך).

(2) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים (ע' רטז). ובארוכה ד"ה זה בשערי תשובה (לאדהאמ"צ) ח"א פ"א (נה, ג ואילך). ועוד.

(3) בהעלותך י, ט.

אלו אינם שינוי רק באיזה פרט, כי אם שהם שינוי בכללות מעמד ומצב האדם, ומוכן מזה ג"כ, שבכדי שיהא פדאני לי ולבני, ישראל ושכינתא, מבין האומות, צ"ל ג"כ ענין כללי. שמזה מובן ג"כ שאע"פ שתורה וגמילות חסדים ותפילה עם הציבור הם ג' קוים פרטיים נפרדים, וכמאמר המשנה באבות¹² שהם ג' העמודים שעליהם העולם עומד¹³, שכל עמוד הו"ע פרטי, שהעמוד מימין והעמוד משמאל הם קו הגמילות חסדים ועבודה, והעמוד באמצע הוא קו התורה, אבל כאן מדובר בהענין כללי שבהם, שזה נמצא בכל הג' ענינים, שהו"ע השלום שבהם, שלכן הנה תורה וגמילות חסדים ותפילה הרי הם באופן של ציבור.

ויובן זה בהקדם ענין הגלות, שבענין הגלות כתיב¹⁴ (בהפרשה שקראו בשבתות הקודמות) והי' כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך, שכאשר חסר בענין הקול קול יעקב¹⁵, שאז ממילא חסר ג"כ בענין גדול לימוד שמביא לידי מעשה¹⁶, בקיום המצוות, הנה אז מפני חטאינו גלינו מארצנו¹⁷, שנעשה המעמד ומצב של גלות, שבשרשו, הנה ידוע (כמבואר בארוכה בקבלה וחסידות¹⁸) ששורש ענין יעקב ועשו הו"ע תהו ותיקון, וע"ז אומרים שישנו ענין הגלות של יעקב אצל עשו, שזהו ע"י שחסר בהקול קול יעקב הנה אז הידים ידי עשו, וההתחלה לזה, היינו שרשו ומקורו של הגלות כנ"ל, הנה סיבת הגלות היא מפני חטאינו כנ"ל. והנה שורש ומקור החטאים הוא חטא הראשון, חטא עץ הדעת, ומבואר בארוכה במ"א¹⁹ ששורש ומקור חטא עץ הדעת הו"ע מיעוט הלבנה, ועוד קודם לזה, בתהו ותיקון, הו"ע שבירת הכלים דתהו, שמזה נמשך להיות ענין מיעוט הלבנה, ואח"כ חטא עץ הדעת, שמזה יכול להיות אח"כ מציאות ואפשריות הענין של מפני חטאינו. והנה בענין זה מסופר במדרש²⁰ שכאשר אמר יעקב לעשו הלשון לאדוני לעשו²¹, אמר לו הקב"ה שהואיל והשפלת עצמך לפני עשו לכן עתידין בניך שיהיו בגלות אצלו. ולכאורה אינו מובן, הרי מלכי עשו הם לפני מלך לבני ישראל²² ע"פ תורה, שעשו הוא הבכור²³, ועד כדי כך שיעקב עצמו בשעה שאמר בכורך, אמר ג"כ אנכי עשו²⁴,

18) ראה ל"ת להאריוז"ל ס"פ וישלח. תו"א ר"פ וישלח. ובכ"מ.

19) ראה סה"מ תרס"ד (קה"ת, תשנ"ד) ע' קפז ואילך. סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך. ועוד.

20) ב"ר פע"ה, יא.

21) וישלח לב, ה. יט.

22) שם לו, לא.

23) תולדות כה, כה.

24) שם כז, יט.

11) ראה תו"א ר"פ וארא. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' לב. וש"נ. אוה"ת שה"ש (כרך ג)

ע' א"ג. וש"נ.

12) פ"א מ"ב.

13) ראה חדא"ג מהרש"א לברכות שם.

14) תולדות כז, מ.

15) שם, כב.

16) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

17) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

שניצל (נוצט אויס) ענין זה בהנוגע לבכורתו, וא"כ לכאורה מהו הדבר בלתי רצוי בזה שאמר יעקב אדוני עשו.

ויובן זה בהקדם ביאור ענין לפני מלוך מלוך לבני ישראל, דאיתא במדרש²⁰ דמה שעשו העמיד שמונה מלכים לפני מלוך מלוך לבני ישראל הי' זה מפני שיעקב אמר אדוני עשו. והנה ידוע בענין שבירת הכלים דתהו שזה הי' בז' מלכין דתהו²⁵, וא"כ אינו מובן מה שאומרים כאן שהעמיד שמונה מלכים. ועם היות שבמלך השמיני הדר לא נאמר בכתוב הענין דוימת²⁶, מ"מ הרי הוא נכלל במנין השמונה מלכים לפני מלוך מלוך לבני ישראל, וגם הרי ידוע שבדברי הימים²⁷, כשמוכאים שם השמונה מלכים, כתיב גם במלך השמיני וימת. ומבואר התירוץ על זה בקבלה²⁸, דאע"פ שישנם רק ז' מלכין דתהו, שלכן במלך השמיני הדר לא כתיב וימת, אעפ"כ בדברי הימים כתיב אצלו וימת, להיות ששם מדובר כמו שהוא מצד ספירת המלכות, משא"כ בתורה שבכתב בפרשת וישלח, שם מדובר כמו שהוא בז"א, בדכורא, דכמו שהוא במלכות יש ג"כ ענין המלך השמיני, משא"כ כמו שהוא בדכורא.

ולהבין כל זה צריך להקדים תחילה מה שאומרים, שהמלך הראשון מז' מלכין דתהו, שהוא בלע²⁹, הו"ע הדעת³⁰. ואין זה סתירה למה שנתבאר במ"א³¹ שבלע הו"ע החסד, כמבואר התירוץ על זה בקבלה בארוכה³². ולכאורה, מהי שייכות הענין דשבירת הכלים דמדות לענין הדעת. אלא שנת"ל דשבירת הכלים הוא השורש ומקור של חטא עץ הדעת, שכשמו כן הוא, שהוא קשור לענין עץ הדעת, אלא שזה עצמו דורש ביאור. ויובן זה בהקדם³³ שהתחלת הנתנית מקום ואפשריות שיוכל להיות החטא, הוא ע"י וירא, שראו, כי נחמד העץ למאכל³⁴, שזהו ההרגשה בגשמיות העולם, שירצה הגשמיות מצד הגשמיות והמתיקות (געשמאק) שבו, להיות שהוא נחמד לעיניים, ויתר הפרטים המנויים שם, שבזה הוא עיקר ענין הדעת, שהוא ענין ההרגשה במעלת הגשמיות. דהבריאה כמו שהיא מצד עצמה הנה עולם על מילואו נברא³⁵, ועאכו"כ העולם קטן זה האדם³⁶, וכדאיתא הלשון ע"ז בקבלה³⁷, שהאדם

אתהלך – לאזניא ס"ע נה ואילך. ד"ה ויהיו חיי שרה תשי"ב (ס"ה"מ בראשית ח"א ע' רנב). תש"כ (שם ס"ע רפו).

(34) בראשית ג, ו (בשינוי לשון).

(35) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(36) ראה תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז

תיקון סט (ק, ב, קא, א). ועוד.

(37) ראה (נוסף למקומות שבהערה 33) ע"ח

שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש א בסופו. ספר

הגלגולים פי"ח. ועוד – נסמן לקמן ע' טז הערה

.24

(25) ראה ל"ת להאריז"ל שבהערה 18. ובכ"מ.

(26) וישלח לו, לט. ראה ע"ח שער (י) התיקון פ"ג.

(27) א, א, נא.

(28) זהר הרקיע פ' תרומה דרוש ז' מלכים.

(29) וישלח שם, לב.

(30) ע"ח שער (ח) הנקודים פ"ד. שער (ט) שבירת הכלים פ"א.

(31) ע"ח שם (שער ט) שבירת הכלים) פ"ב.

(32) ראה אוצ"ח שער הנקודים פ"ז.

(33) בהבא לקמן – ראה גם מאמרי אדה"ז

קודם החטא הי' ראשו בכריאה גופו ביצירה ורגליו בעשי', שמזה גופא מוכן שהי' אז באופן נעלה, כמבואר בפירוש בקבלה. והנה ע"ד שרואים שהחיד הגשמי יכול לטעום הטעם הגשמי שבמאכל, משא"כ החיד הרוחני שבנפש האדם טועם ומתענג מהתענוג והמתיקות של ענינים רוחניים, הנה עד"ז הי' באדם הראשון קודם החטא, שהחיד הגשמי שלו הי' טועם הטעם הרוחני שבהענינים של עולם העשי'³⁸. וכמו שרואים עכשיו שבעולם העשי' הנה אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל³⁹, שהמזל הוא ענין רוחני, שאין זה הטעם ומתיקות העשב שלמטה, כי אם זהו השורש ומקור להטעם ומתיקות גשמי שלמטה, הנה עד"ז הי' גם באדם הראשון קודם החטא, שהחיד שבגופו טעם הטעם רוחני, דהיינו הטעם ותענוג רוחני שבדבר, ולהיות שזהו ענין רוחני, לכן הנה גם בחיד הגשמי שלו לא הי' זה באופן של הרגשה, משא"כ כשהי' הענין דוידעו⁴⁰, שזהו ענין עץ הדעת, והיינו ההכרה והרגשה בהרגשת ענין העשי' שבעולם העשי', שהוא הגשמיות שבו, הנה בזה הי' מציאות החטא, שאז יכול להיות שינותק מהרוחניות וימשך אחר הגשמיות, דלפני החטא שאז היתה הנסירה הנה אז הי' טועם הרוחניות דתורה, לא רוחניות העולם, וכמו"כ החיד שלו טעם רוחניות העולם, משא"כ לאחר שהי' הענין דוידעו, הנה זהו ע"ד מ"ש⁴⁰ וידעו כי עירומים הם, שאין הכוונה שאז נודע להם מזה, כי אם שאז הרגישו את זה, וכמבואר במפרשי התורה⁴¹ שאז היתה הידיעה באופן של הרגשה, ומשום זה הי' הענין דויתבוששו⁴², משא"כ לפני זה הנה מבואר בראשית חכמה⁴³ שהענין דעירומים הי' בדוגמת הנחת תפילין, שהמצוה דהנחת תפילין הוא ע"י אבר זה והמצוה דפרו ורבו⁴⁴ הוא ע"י אבר זה, ולכן הי' אז באופן דולא יתבוששו⁴², משא"כ לאחר זה דוידעו וגו' הנה אז הוצרכו לכתנות וילבישם⁴⁵.

ועד"ז הוא גם בנפש האדם, דישנו כח הדעת, ולהיותו גם מפתחא דכליל שית⁴⁶ לכן נמשכים ממנו המדות, ומדות אלו נחלקות בכללות לחסד וגבורה וטוב ורע, וישנם כמו שהם לולי ענין הדעת, דזהו כשהוא במצב של קטנות הדעת, קטנות המוחין, הנה אז אין אצלו תערובת טוב ורע, דכשעושה ענין של טוב הרי זה טוב בלי תערובת רע, וכשעושה רע אין בזה תערובת טוב, דאין לו דעה לערב ולהחליף ולרמאות בזה (אויף דאָס פאַרמישן און פאַרבייטן און אַריינמישן און אָפּנאַרען).

41) ראה פרש"י עה"פ.

42) ע"פ בראשית ב, כה.

43) שער הקדושה פט"ז.

44) בראשית א, כח. נח ט, א. ז.

45) בראשית ג, כא.

46) זח"ב קעז, א. וראה לקו"ת ואתחנן ו, ד

ואילך.

38) ראה בכ"ז אוה"ת בראשית (כרך ז) תתשסג, א ואילך.

39) ראה ב"ר פ"י, ו. זהר ח"א רנא, א. ח"ב קעא, ב. מו"נ ח"ב פ"י.

40) בראשית שם, ז. – בכ"ז, ראה גם תו"א בראשית ה, ריש ע"ד. תר"ח בראשית ל, ג"ד. לב, סע"ג. ועוד – נסמן לקמן ע' יז הערה 30.

משא"כ כשיש לו דעת, שזהו ענין ההכרה והרגשה כנ"ל, הנה אז נעשים שני הענינים וכו'. וכמו שרואים דבאיש תם שאין לו שייכות לענין הדעת, הנה אז יודעים מה נעשה עמו (ווייס מען וואו מ'האלט מיט עם), אם הוא איש טוב או להיפך, משא"כ אם הוא איש ערום אז אי אפשר לדעת זאת, דיכול להיות שבחיצוניות ובגלוי הוא טוב, ובקרבו אין יודעים מה נעשה עמו (ווייס מען ניט וואָס מיט עם טוט זיך), ועד"ז להיפך. וזהו הענין שנעשה ע"י עץ הדעת⁴⁷, דאע"פ שבחיצוניות הוא טוב, מ"מ מעורב בזה רע, ועד"ז יכול להיות רע בחיצוניות ומעורב בזה טוב, שע"ז כבר צריכים לחכמה ושכל, וחכמה ושכל כזה שיומשך ויונח (וואָס זאָל זיך צוטראָגן און אַריינלייגען זיך) עד לענין של הכרה והרגשה לכסות את הטוב או לכסות את הרע, שבחיצוניות לא יהא כמו שהוא בפנימיות, שאין תוכו כברו⁴⁸. ועוד זאת ניתוסף ע"י הדעת, שע"י הדעת נתחלק לכמה פרטים, שכאשר בתומו הולך הנה אז אין לו בזה עדיין פרטים, אבל כאשר מכניס שכלו (ער לייגט אַריין זיין שכל) בהנקודה שיש לו, הנה אז מעבד (אַרבעט ער פּאַנאַנדער) את הנקודה עד שבא באופן של ריבוי פרטים. ואין זה סתירה למה שריבוי פרטים בא ע"י הבינה⁴⁹, דבכינה שענינה הוא הבנה והשגה הרי הוא תופס כללות ענינה ג"כ בריבוי פרטים, אבל בכדי שיהא ריבוי פרטים עד לתכליתן, לזה צריך שמוח הבינה יונח (זאָל זיך אַריינלייגען) בהעמקה, והעמקה זו היא ע"י שהדעת מונחת (לייגט זיך אַריין) בכינה שאז יכול להיות שימצא בכינה כל הפרטים⁵⁰.

ועד"ז הוא גם בספירות למעלה, שישנו ענין חסדים המכוסים וחסדים המגולים⁵¹, וכמבואר בקבלה⁵² שחסדים המכוסים הו"ע עץ החיים וחסדים המכוסים הו"ע עץ הדעת. וע"ד שנת"ל בהנהגת האדם, הנה כמו"כ הוא גם למעלה. דכאשר המדה באה באופן גלוי, שאז רואים מה היא המדה, הנה אז אינו שייך שתתערב עם מדה שני', שהרי גם המדה השני' באה בגילוי, והרי היא היפך המדה הראשונה, וכמו עד"מ בנפש האדם, שעשר כחותיו נשתלשלו מהן (מהספירות שלמעלה)⁵³, הנה כשהמדות שלו הן מכוסות בהשכל, היינו שהן נמצאות בלב, אלא שיש לו גדלות המוחין, עד שפנימיות המוחין נמשכים בגלוי, הנה אז ניכר הביטול דמוחין גם בהמדות, וזה פועל בהמדות ריבוי פרטים, ופועל ג"כ שמדה אחת תוכל להתערב עם מדה הפכית, שהרי שכל יכול להראות כמה פרטים במדה זו גופא, שמצד זה תוכל

49 המשך תער"ב ח"א ע' תקכח. ובכ"מ.
50 ראה גם סה"מ עת"ר ס"ע רמז-ח.
51 ראה לקו"ת במדבר ו, ד. וש"נ.
52 ראה לקו"ת נצבים מת, ד. וש"נ.
(53 תניא רפ"ג.

47 ראה תו"א בראשית ה, ג ואילך. מאמרי אדהא"צ ויקרא ח"ב ע' תדש ואילך. דברים ח"ד ע' א'קעו ואילך. סה"מ תרנ"א ע' קצו. תרס"ב ע' ש ואילך. וראה לקו"ד ח"א פז, א ואילך.
48 ל' חז"ל – ברכות כח, א. שבת טז, ריש ע"ב. יומא עב, ב.

להשתתף עם מדה הפכית, שזהו לפי שהמוחין הם באופן של ביטול, לא באופן של התרחבות כמבואר במ"א בארוכה⁵⁴, ולכן הנה מצד חסדים המכוסים מאיר ריבוי מדות, עד שיכול להיות התכללות המדות. אמנם כל זה הוא באופן של ביטול, ולכן אי אפשר להיות מזה יניקה ללעו"ז. אבל כאשר אין פנימיות המוחין מאירים אצלו, כי אם חיצוניותן, הנה אז הם נשארים במוח שבראש ואינם נמשכים אל הלב, והמדות שבלב הם מדות בגלוי, ולהיות שיש אצלו ענין הדעת, הכרה והרגשה, לכן המדות הן בריבוי פרטים, דכל מדה יש בה ריבוי פרטים, ולכן יכולה היא להתערב גם עם פרטי מדה הפכית, דאילו הי' עצם המדה על טהרתה אז הרי אי אפשר שתתקשר ותתחבר עם מדה הפכית, אבל להיות שיש בהמדה כמה פרטים לכן תוכל להתערב גם עם מדה הפכית, וכמבואר בארוכה בתורת חיים בדרושי הסתלקות והתכללות דפרשת נח⁵⁵. וזהו מ"ש⁵⁶ לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו, דתבונה אין זה כמו שהבינה היא במוחין, דתבונה אותיות בן וכת כמבואר בקבלה⁵⁷ ומובא גם בתניא⁵⁸, והיינו דתבונה הוא כשהמדות הם באופן דחסדים המכוסים כנ"ל, ועד שהם מכוסים בבינה, דלכן נקראים בשם תבונה. וזהו לא יחפוץ כסיל בתבונה, דלהיות שאז מתגלים אצלו פנימיות המוחין, ופנימיות המוחין הו"ע הביטול, לכן אי אפשר לו לקבל יניקה מזה, ולכן לא יחפוץ וגו' כי אם בהתגלות לבו, דכאשר המדות הן בהתגלות לבו, דאז יש בזה ריבוי מדות, ואין המוחין נמשכים בלב, הנה אז הם באופן של ישות והכרה והרגשה, ויכול להיות מזה תערובות טוב ורע, עד שנמשך מזה גם ענין היניקה ללעו"ז.

וזהו מה שהתחלת אפשריות ענין שבירת הכלים הוא ע"י הדעת, דעת דתהו, דאע"פ שאומרים שבלעו"ז אין מוח הדעת⁵⁹, זהו רק פנימיות הדעת, וכנ"ל בענין פנימיות המוחין בכלל ופנימיות הדעת בפרט, שזהו מצד הריבוי אור שפועל הביטול במוחין, הנה ענין זה אין בלעו"ז, משא"כ במוח הדעת הרי אדרבה הוא כליל שית, והיינו שהוא סיבת ההתחלקות וריבוי פרטים שבמדות, וממילא יכול להיות שיומשך מזה גם ענין תערובות טוב ורע. וענין זה הי' בפועל באכילת עץ הדעת, שזה פעל ענין ההכרה והרגשה לא רק ברוחניות כי אם גם, ואדרבה בעיקר, בגשמיות הפרי. ועד"ז הוא גם בעבודה בחסדים המגולים, דמה שיש ענין ההכרה והרגשה למטה זהו מפני שנשתלשל מכעין זה בעבודה דקדושה, דכאשר במדות דקדושה ובאהבה דקדושה

54) ראה גם המשך תער"ב ח"א ריש ע' שטו. ובכ"מ.

55) סד, ב ואילך.

56) משלי יח, ב. וראה לקו"ת מסעי צ, א.

57) זח"ג (אד"ז) רצ, ב. ע"ח שער (ד) אח"פ

פ"א. שער (טו) הזווגים פ"ד. מאו"א מערכת ת' אות ז.

58) ספט"ז בהגה"ה.

59) ראה סה"מ עת"ר ע' קלח ואילך. סה"מ דברים ח"א ע' קמד. הנסמן בספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך דעת סט"ו (ס"ע שלח"ט). ובכ"מ.

אין זה כמו שהוא מצד עצמו כי אם מצד זה שקרכת אלקים לי טוב⁶⁰, שהו"ע הפניות שבדבר, הנה אע"פ שהם פניות דקדושה, יכול להיות שישתלשל מזה ענין ההכרה והרגשה בגשמיות העולם, עד שיכול להיות שיומשך מזה מה שנמשך ע"י אכילת עץ הדעת, עד שהוא באופן דמפני חטאינו גלינו מארצנו.

והנה על לעתיד לבוא כתיב⁶¹ ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, והיינו שאז יהא ריבוי הדעת עד כמים לים מכסים, וזה יפעל שלא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי⁶², שיתבטל ענין הלעו"ז, שלא יהי' כל ענין מציאות הרע. אלא שזהו מצד פנימיות הדעת, ולכן אומר דעה את הוי', שבטל להוי', שבאופן כזה הוא הדעה מצד פנימיות הדעת. וכמו שנת"ל דענין פנימיות המוחין ובפרט פנימיות הדעת, הוא מה שפועל ענין הביטול במדות, והיינו שזהו ההיפך ממה שפועל ענין הדעת בהשבירה של בלע בן בעור, דכאשר היתה התחלת השבירה מבלע בן בעור שהו"ע הדעת, אז נמשך מזה גם בהז' מלכין דתהו שבהם הי' הענין דוימלוך וימת, ומצד זה שהם באים בהתגלות באופן של וימלוך, והיינו שההתפשטות שלהם היא באופן כזה שאינם יכולים לסבול איזה מדה זולתם, לכן הנה אע"פ שהי' זה בכמה פרטים עד לענין של תערובת, מ"מ נסתבב מזה הענין דוימת. אמנם כל זה הוא בהז' מלכין, משא"כ בהספירה השמינית, ספירת היסוד, וכמבואר בזהר ובקבלה⁶² ההפרש בין יסוד למלכות שהוא בדוגמת ההפרש בין תהו לתיקון, דעם היות שלמטה הנה תהו קדם לתיקון, מ"מ בשרשם הוא בהיפך, שתיקון קדם לתהו⁶³, שהוא ע"ד ענין היסוד שקדם למלכות. והנה יסוד הוא בקו האמצעי, דלכן אומרים אין קישוי אלא לדעת⁶⁴, להיותו קשור לענין הדעת, ומבואר בקבלה⁶⁵ דהד' מוחין נמשכין מדעת דעתיק שהוא למעלה מחכמה סתימאה, והיינו לא רק מוחין חכמה ובינה כי אם גם מוחין חסד וגבורה, והד' מוחין הם בבת אחת, דמצד מרחב הדעת, דעת דקדושה, הנה כל המוחין הם באופן של ביחד, והם מוחין דקדושה, ואח"כ מתפשט לאלף אלפים אידרין כמ"ש באידרא⁶⁶, והיינו שהם מתפשטים לכמה וכמה פרטים, אלא שכל זה הוא באופן של קדושה והתכללות, וע"ז אומרים שלעתיד לבוא יהי' ההיפך מענין השבירה, שהשבירה היתה התחלתה מענין הדעת, ולעתיד לבוא תהי' הגאולה ע"י ומלאה הארץ דעה את הוי', וכמו שרואים למטה שע"י הפשט ישנו ריבוי באור המוחין.

ואילך.
 (64) יבמות נג, סע"ב. וראה תו"א ויחי (הוספות)
 קה, סע"ג-ד. ובכ"מ.
 (65) ע"ח שער (יג) א"א פ"ד.
 (66) זח"ג קלו, א.

(60) תהלים עח, כח. ראה בכ"ז גם ד"ה ויהיו חיי
 שרה תש"כ (סה"מ בראשית ח"א ע' רפ). ובכ"מ.
 (61) ישעי' יא, ט.
 (62) ראה גם סה"מ עטר"ת ע' כה ואילך.
 (63) ראה אוה"ת וישלח רלא, ב ואילך. תבוא
 ע' תתלרו ואילך. קיצורים והערות לתניא ע' מט

ועד"ז הוא גם בעבודה כפשוטו, דכשיתבונן בהענינים לאמיתתם, הנה אז יראה את האמת הוי' לעולם⁶⁷, והיינו איך שבעולם הזה הגשמי יש ענין ההשגחה פרטית על כל צעד וצעד⁶⁸, ועוד למעלה מזה שהוי' הוא האלקים⁶⁹, שאלקים שהוא בגימטריא הטבע⁷⁰ הוא ג"כ הענין דהוי', דהוי' ואלקים כולא חד⁷¹, עד שיגיע להוי' אחד⁷², ועוד למעלה מזה שיגיע לבחי' אין עוד מלבדו⁷³. וכל זה מתחיל מההתבוננות בהשגחה פרטית כמו שהוא למטה בחיי היום יום, וכמבואר (במ"א⁷⁴) בארוכה שדוקא מי שהוא בעל עסק, שיש לו שייכות לעניני העולם, הנה דוקא הוא יכול לראות השגחה פרטית יותר מיושב אוהל. וע"י ההתבוננות בעניני העולם באופן שיתקע מחשבתו בחוזק⁷⁵, שלא להתפעל מהיגיעה שצ"ל בכדי להסיר את ההעלם והסתר, ולהתעמק ולהגיע (און דערגרונטעווען זיך) אל האמת הוי', להגיע אל האמת הוי' כמו שהוא מוסתר בהעולם, הנה אז נעשה אצלו ומלאה הארץ דעה את הוי', הארץ הלזו הגשמית, שמקודם היתה חומרית, ותמלא מהדעת את הוי', שאת הוא מלשון טפל כידוע⁷⁶ שזהו פירוש תיבת את, עד שנעשה כמים לים מכסים, וכידוע שזהו כדוגמת דגים שהמים הוא מקור חיותם, ועד"ז נעשה ג"כ בכל עניני העולם, וזה נעשה ע"י התחברות הנבראים עם הבורא, וכנ"ל שזהו ע"י שמבינים ומגיעים אל האמת הוי' כמו שהוא בעולם, עד שבא באופן של הרגשה והכרה. וזהו ענין עושה שלום בין הבורא והנברא, שהו"ע עושה שלום בפמליא של מעלה ועושה שלום בפמליא של מטה⁷⁷. וזהו כללות ענין קו האמצעי, וכנ"ל דאין קישוי אלא לדעת שהו"ע היסוד, מלך השמיני הדר. וזהו מה ששם אשתו מהיטבאל⁷⁸, שהוא אותיות מ"ה ויטבאל בגימטריא ב"ן, והו"ע המברר והמתברר, תהו ותיקון, ואצלו שניהם הם ביחד, להיות שהוא למעלה מהם, שעבודתו נמשכת (נעמט זיך) ממקום שלמעלה מתהו ותיקון, דלכן אפשר להפוך (איבערמאכן) את תהו שיתאחד עם התיקון, עד ששניהם יתעלו, וכמאמר⁷⁸ כלי מחזיק ברכתו של הקב"ה הוא השלום. וזהו הענין כללי שבעבודת האדם, לחבר ההפכים, והיינו ההפכים שבהג' קוים, עד שיתגבר בהם הקו האמצעי שהוא קו השלום, עד שמחבר ההפכים של בורא ונברא שהם באין ערוך, ואז נעשה כלי מחזיק ברכתו של הקב"ה, הקב"ה לא שרי אלא

74 „היום יום“ ז תשרי. קונטרס תורת החסידות ע' 23 (אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח"ד ריש ע' שלח).

75 ראה תניא פ"ג.

76 ראה עירובין ד, ב. פסחים כב, ב. סוכה ו, סע"א. קידושין נו, סע"ב. ב"ק מא, ב. פב, סע"א. וראה לקו"ת במדבר יג, ב. ובכ"מ.

77 סנהדרין צט, ב.

78 עוקצין בסופה.

67 תהלים קיז, ב.

68 ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות שקי"ט (צט, סע"ב) ואילך. וש"נ.

69 ואתחנן ד, לה. מלכים"א ח, ס. יח, לט.

70 פרדס שער (יב) הנתיבות פ"ב. שעהיה"א רפ"ו. ועוד – נסמן בסה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' רלד.

71 ראה זהר ח"ב קסא, א. ח"ג רסד, א.

72 ואתחנן ו, ד.

73 שם ד, לה.

באתר שלים⁷⁹. וכל זה צ"ל באופן של דעת והכרה והרגשה, וכנ"ל דומלאה הארץ דעה את הוי'.

והנה ענין העבודה יכול להיות בשני אופנים, הא' ע"י השפעת אור שאין לו שייכות אל המטה שאז מצד ריבוי האור מתבטל ממציאותו, רק שאז אין זה עבודת התחתון מצד עצמו, ועוד זאת שמצד ריבוי האור יכול להיות שהניצוצות דקדושה שנכבו (וואס זיינען פארלאָשן) ואין יכולים לסבול (פארטראָגן) ריבוי האור אז יכול להיות שידוחו, אבל כאשר העבודה היא מצד התחתון, אז יכול להעלות ולברר ולזכך כל ניצוץ, וגם שאז העבודה היא כתיקונה, שחודרת בכל התחתון (זי נעמט זיך דעם גאַנצן תחתון), ואינו שובר ומבטל, כי אם שעושה ממנו גופא כלי לאלקות. וידוע⁸⁰ שזה הי' הענין מה שיצחק ביקש ליתן הברכות לעשו, אע"פ שעשו הי' במדריגתו הוא, בחי' עשו, מפני שכוונתו היתה להשפיע ריבוי אור, וכלשון הברכה⁸¹ ויתן לך האלקים, ויתן ויחזור ויתן⁸², ומצד ריבוי אור כזה גם החושך כפול ומכופל מתבטל ממציאותו. אלא שאין זה התכלית, כי אם שהתכלית הוא לעשות מהעולם כלי לו ית', והיינו לעשות דירה לו ית' בתחתונים⁸³ דוקא. וזהו ענין ברכת יעקב, לעשות מאנכי עשו בכורך שיתהפך להיות ענינו של יעקב, לא ע"י הביטול כי אם ע"י התיקון, היינו לא ע"י הביטול באופן שיתבטל ממציאותו (אויס מציאות) כי אם ע"י הביטול באופן כזה שיעשה ממנו כלי לו ית'. וזהו ג"כ הב' אופנים שיש בירורים, הא' מצד הריבוי אור, והב' ע"י התקרבות, ועד"ז יש שני אופני בירורים, אם ע"י מלחמה או באופן של שלום. שהבירור הנקרא בשם מלחמה הוא כללות העבודה ע"י התפילה, וכדאיתא בתרגום עה"פ⁸⁴ בחרבי ובקשתי, בצלותי ובבעותי, שהו"ע התפילה, ונקראת בשם חרב וקשת. והנה כשלוחמים עם הלעו"ז יכול להיות ולאום מלאום יאמץ⁸⁵, וגם כאשר הוא מנצח, מ"מ אינו מהפך את המנגד, ולהיות שהו"ע של מלחמה, אי אפשר להיות בטוח מה יהי' לאחר זמן, אבל כאשר המלחמה היא באופן של מקרב לי, לא שלוחם עמו מרחוק כי אם מלחמה מקרוב, שהוא מתלבש בו, הנה אז יכול להיות בשני אופנים, או באופן של מנוחה או באופן של שלום. ולכן כשאומר פדה בשלום, אינו אומר הלשון מלחמה שהוא היפך השלום, כי אם שאומר מקרב, דעם היות שגם תיבת קרב פירושה מלחמה, מ"מ פירושה ג"כ קרב מלשון קירוב.

ועד"ז הוא בכללות עבודת האדם, דישנו כמו שהנפש האלקית פועלת בהנפש הבהמית, דהנה הנפש האלקית והנפש הבהמית הם יעקב ועשו שבאדם,

79) זח"ג צ, ב. וראה לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך.
80) ראה תו"א תולדות כ, ג. אוה"ת תולדות קנד, ב ואילך. קנו, א"ב.
81) תולדות כז, כח.

82) ב"ר פס"ו, ג. הובא בפרש"י עה"פ.

83) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר

פיי"ג, ו. תניא רפ"ו. ועוד.

84) ויחי מח, כב.

85) תולדות כה, כג.

ואקדמי' טענית⁸⁶ של הגוף קודם שנכנסת בו הנפש הקדושה, שהוא בזמן שנעשה בר מצוה⁸⁷, ואז מתחיל עבודת יעקב, (דגם ביעקב ועשו) אקדמי' טענית' (של עשו) דשרשו מתהו, הנה בעבודה זו של הנפש האלקית עם הנפש הבהמית יש שני אופנים. הא' הוא אשר הנפש האלקית תעמוד לעצמה ותתעסק עם עצמה בריבוי אור ולא להתעסק עם הנפש הבהמית, אמנם באופן זה יכול להיות שכאשר יסיים לימודו בתורה וקיום המצוות אי אפשר לדעת אם יוכל לעמוד נגד ההעלמות והסתרים של העולם ושל הנפש הבהמית, והב' הוא כאשר הנפש האלקית עובדת ומתייעת (אַרבעט און האַרעוועט) עם הנפש הבהמית, שזהו מקרב לי. ובזה גופא יש שני אופנים, אם באופן של מלחמה או באופן של קרב, דבאופן של מלחמה הנה גם כאשר הוא מנצח את המלחמה, עם היות שהוא יודע שניצח את הנפש הבהמית, מ"מ אינו בטוח מה יהי' לאחר זמן, אבל כאשר המלחמה היא באופן של קרב, שהמלחמה היא מקרוב, והיא באופן של שלום, וכמ"ש כי ברבים היו עמדי, וכדאיתא ע"ז בירושלמי⁸⁸ שגם אנשי אבשלום התפללו שדוד ינצח, הנה אז אפשר להיות בטוח שיהי' ענין נצחי, וזהו כללות ענין העבודה, כנ"ל. וזהו ג"כ ההפרש בין תורה ותפילה, שבתורה כתיב⁸⁸ הלא כה דברי כאש, וממשיכים ריבוי אור מלמעלה, ששורף ומכלה ומעבד (און אַרבעט איבער), וכמאמר⁸⁹ עיקר טבילותא באש היא, שמבטל ענין העולם, ועושה ממנו ענין של תורה, וענין התפילה הוא לעבוד עם העולם גופא, ובאופן של מלחמה. אבל כאן אומרים שגם תורה צ"ל באופן של עסק בתורה ובגמילות חסדים, להתייגע עם העולם גופא שהעולם יהי' חדור בתורה (האַרעווען מיט וועלט גופא אַז וועלט זאָל דורכגענומען ווערן פון תורה), עד שהנחת שכלו, לכתחילה ובמושכל ראשון, היא כמו שהוא ע"פ תורה. וכן הוא גם בהעוסק בגמילות חסדים, שלא יעשה כן לפי שמצד הרגש נפשו רוצה לעשות טובה לזולתו, כי אם צ"ל עוסק בגמילות חסדים, להתייגע בזה (האַרעווען אין דעם), והיינו שעושה גמילות חסדים לפי שכן הוא ציווי הבורא, ואז אפשר להיות בטוח שהגמילות חסדים לא יהא בהמדידה והגבלה של הרגש נפשו. ועד"ז בתפילה, הוא מתפלל עם הציבור, והיינו שהענינים שהוא צריך לברר שעליהם הוא מתפלל, הנה גם אותם הוא כולל עם הציבור, וכדאיתא בגמרא⁹⁰ שאמיתית ענין תענית ציבור הוא כאשר יש גם חלבנה, והיינו שגם פושעי ישראל הוא כולל עם הציבור, שהופך אותם ומכניסם (ער מאַכט זיי איבער און נעמט זיי אַרײן) בציבור, ואז נעשה מזה ההיפך ממה שנעשה ע"י השבירה של בלע בן בעור, ואז פדאני לי ולבני מבין האומות.

(87) שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ת סוס"ד.

(88) ירמי' כג, כט.

(89) סנהדרין לט, סע"א.

(90) כריתות ו, ב.

(86) ראה זח"א קעט, סע"א ואילך. קה"ר פ"ד,

יג. וראה בארוכה סה"מ עת"ר ע' סג ואילך.

תרפ"ג ע' רנו (תש"ט ע' 228) ואילך. תרח"ץ ע'

רמ ואילך. ובכ"מ.

וזהו פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, דאינו אומר הלשון מלחמה לפי שכאן כוונתו להדגישה הענין דמקרב לי, שיהי' מונח (אז מ'זאל זיך אַריינלייגען), לא שהנפש יהי' מוגבל ממנו, ויכול להיות שכאשר הוא לומד תורה ומקיים מצוות אז הנפש האלקית אצלו בגלוי, אבל אי אפשר לדעת איך יהי' כאשר יסיים לימוד התורה וקיום המצוות ויעסוק בדרך ארץ⁹¹, מאחר שלא עסק עם הנפש הבהמית, אבל כאשר העבודה היא באופן של מקרב לי, שהנפש האלקית מתלבשת בהנפש הבהמית באופן של קירוב, וכידוע המשל ע"ז⁹², שאין זה כמו אור השמש שמאיר בבית, שאין האור מתאחד עם עניני הבית, אבל כאשר הנפש מתלבשת בהגוף, אז הם מתאחדים ונעשים מציאות אחת, ועד"ז הוא גם בהתלבשות הנפש האלקית בהנפש הבהמית שצ"ל באופן של קירוב. ותכלית העילוי שבזה גופא הוא, כאשר הוא באופן של שלום, וכמו שהי' במלחמת דוד שגם אנשי אבשלום התפללו שדוד ינצח, והיינו שמהפכים האויב עד שנעשה לו אוהב, וזהו כאשר לימוד התורה שלו וקיום המצוות הוא באופן של שלום ומנוחה, שבכללות הוא ההפרש בין תורה ותפילה, אבל בפרטיות יש ענין זה גם בתורה ובגמילות חסדים ותפילה, שגם בהם יש אופני העבודה מתוך שלום. ועי"ז פועלים כי ברבים היו עמדי, שמהרבים, היינו עניני העולם שמקומם הוא ברשות הרבים, עושים מהם שגם הם יהיו עמדי, וכנ"ל במלחמת דוד שגם אנשי אבשלום התפללו לנצחון דוד, והיינו שעניני העולם הם עמדי, שהם מסייעים לו בעבודת הבורא בעסק התורה ובגמילות חסדים ובתפילה עם הציבור, ועי"ז פועלים פדאני לי ולבני מבין האומות, שהיא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. וההתחלה היא מהאותות ומופתים שעושה הקב"ה עם הצדיקים, שזה מראה לדעת שגם בטבע הנה המושל ושולט הוא הקב"ה שהוא למעלה מן הטבע, והיינו האותות ומופתים שרואים בגלוי, ובפרט האותות ומופתים שנעשו לנשיאי ישראל, שהם ממשיכים זה לכל ההולכים בדרכיהם ומקיימי הוראות שלהם, והציוויים שלהם, וזה ממשיך הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהי' ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים.

(92) ראה גם סהמ"צ להצ"צ קנה, ב.

(91) ראה ברכות לה, ב.

בס"ד. ש"פ וישב, כ' כסלו, ה'תשכ"ז

הנחה בלתי מוגה

וישב¹ יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען², ומבאר רבינו הזקן בעל הגאולה והשמחה בספרו תו"א³, להבין כפל לשון בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שכנען פירושו סוחר, כמ"ש⁴ כנעני נכבדי ארץ וכתיב⁵ כנען בידו מאזני מרמה, וכמו הסוחר שמפזר ממון בכדי להרויח ולהשתכר, וכל עיקר כוונתו היא להיות מפזר ונוסף עוד⁶ [דתכלית ענין המסחר הוא הרויח, וכמארז"ל⁷ זבון וזבין תגרא איקרי בתמי], כ"ה גם ענין ירידת הנשמה למטה שתכלית הירידה היא בשביל העלי, שע"י ירידתה למטה והתלבשותה בגוף ונה"ב דוקא באה לבחי' עליונה יותר מכמו שהיתה קודם ירידתה.

ולהבין זה בביאור יותר ובאריכות יותר, גם להבין מ"ש רש"י עה"פ וישב יעקב, אחר שכתב לו ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה, שלא היו ספונים וחשובים לפרש כו' פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כו'. דלכאורה מכיון שישובי עשו ותולדותיו אינם ספונים וחשובים לא הוצרך לכתבם כלל, גם לא בדרך קצרה. וצריך לומר, דהגם שישובי עשו, מצ"ע, אינם ספונים וחשובים, מ"מ, מכיון שעל ידם באים לישובי יעקב, כתבם בקרא. אלא דלהיות שכל ענינם הוא מה שע"י באים לישובי יעקב, כתבם בדרך קצרה. משא"כ ישובי יעקב ותולדותיו, שהם ספונים וחשובים מצד עצמם, פירש אותם בדרך ארוכה. וצריך להבין מהו ענין מה שע"י ישובי עשו באים לישובי יעקב, וגם צ"ל דיוק הלשון דרך קצרה ודרך ארוכה.

ויובן כ"ז בהקדים מ"ש⁸ פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, וידוע הדיוק מ"ש פדה בשלום, שמלשון זה משמע שאפשר להיות פדי' שאינה

(א) ר"פ וישב.

(ב) ישעי' כג, ח.

(ג) הושע יב, ח.

(ד) משלי יא, כד. וראה שער המצות להאריז"ל פ' ראה (מצות הצדקה), וראה ספר הלקוטים פ' תצוה.

(ה) ב"מ מ, ב.

המאמר מהנחה בלתי מוגה. כדי להבדיל בין הערות המו"ל להערות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (שבהתחלה וסוף הנ"ל), באו כאן הערות הנ"ל בנפרד, ומסומנות באותיות. המו"ל.

(2) ריש פרשתנו (וישב לו, א).

(3) תהלים נה, יט.

(1) המאמר הוא ד"ה פדה בשלום עזר"ת, עם איזה שינויים ובהוספת התחלה וסיום. ד"ה פדה בשלום הנ"ל י"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשכ"ז), ונרפס בסה"מ עזר"ת ע' פח ואילך. כאן נדפסו ההתחלה שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א והסיום שהוסיף בכתי"ק, ופנים

באופן של שלום, ולכן אומר כאן פדה בשלום דוקא, שפדי' זו היא בשלום. וגם צריך להבין מ"ש מקרב לי, דאומר מקרב ולא השם מלחמה, כלשון הרגיל בכמה מקומות. דהנה לשון הקודש אינה לשון הסכמי כ"א הוא הלשון שבו נברא העולם¹, והיינו ששמו של כל דבר מורה על תוכנו וענינו הפנימי של הדבר², שזו היא חכמתו של אדה"ר, ויתירה מזו, אשר השם מורה על החיות אלקי של הדבר הנקרא בשם זה כמ"ש רבינו הזקן בעל הגאולה והשמחה בשעהיהו"א³. דמזה מובן בענין שמות הנרדפים שבלה"ק, אשר עם היות שכל השמות מורים, בכללות, לאותו הדבר, מ"מ כל שם ושם, מורה און בריינגט ארויס תוכן אחר. דכן הוא גם בהשמות קרב ומלחמה, שעם היות אשר גם קרב פירושו מלחמה, מ"מ הנה בהכרח לומר, אשר תיבת קרב מורה על אופן מיוחד במלחמה, שמלחמה כזו דוקא נקראת בשם קרב. וצריך להבין מ"ש כאן בקרב דוקא. וביותר אינו מובן עפ"י מ"ש בירושלמי⁴ שפדה בשלום נפשי מקרב לי קאי על מלחמת אבשלום, והרי מלחמה זו נקראת בתנ"ך בשם מלחמה⁵, ולמה קורא אותה כאן בשם קרב דוקא. והנה במ"ש מקרב לי, ישנם שני פירושים. פי' א' הוא, דכאשר דוד הי' במצב של קרב, הנה אז, פדה בשלום נפשי. ופירוש הב' הוא, שפדה והוציא אותו מהקרב. דזהו מ"ש מקרב במ"ם, (וכמו ממצרים פדיתנו, שפירושו הוא, הפדי' והיציאה ממצרים). וצ"ל מהו"ע ב"פ אלו. והנה בסיום הענין אומר, כי ברבים היו עמדי. דכי הוא נתינת טעם דמה שפדה בשלום גו' הוא לפי שרבים היו עמדו, וכמ"ש בירושלמי שגם אנשי אבשלום התפללו עבור דוד, עי"ז פדה בשלום נפשי. ועוד יש לפרש שכי הוא מלשון אשר⁶. והיינו שברבים היו עמדי הוא הפי' דפדה בשלום נפשי גו', שענין הפדי' בשלום הוא זה אשר ברבים היו עמדי, וממוצא דבר [משני פירושים אלו] מובן בפירוש כי ברבים היו עמדי שע"י אשר ברבים היו עמדי, הנה עי"ז נעשה הפדי' בשלום גו' ושברבים היו עמדי.

ולהבין כ"ז, יש להקדים מ"ש⁷ ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל⁸, ואיתא במדרש רבה⁹ אמר לו הקב"ה ליעקב אתה השפלת עצמך וקראת לעשו אדוני ח' פעמים⁹, חייך שאני מעמיד מבניו ח' מלכים

(1) ב"ר יח, ד.

(2) פ"א.

(ח) סוטה פ"ק סוף ה"ח. וגם לפרש"י בתהלים שמביא ע"ז הכתוב וכל ישראל ויהודא גו' (ש"א יח, טז) – הרי מסיים שם (יח, יז): והלחם מלחמות ה'.

(ט) ראה ר"ה ג, א.

(7) עד כאן הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. המו"ל.

(8) ב"ר פע"ה, יא.

(9) וישלח לב, ה. ו. יט. לג, ח. יג. יד. טו.

(4) ראה בארוכה אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"א ס"ע רפח ואילך. וש"נ.

(5) שמואל-ב יח, ו. ח.

(6) וישלח לו, לא.

קודם לבניך שנאמר ואלה המלכים כו' לפני מלוך מלוך לבני ישראל כו'. וצריך להבין, דהנה ידוע ומפורסם בקבלה ובחסידות דמלכין דתהו הן ז' מלכין, ובמדרש אומר שמונה מלכים. וגם צריך להבין מה שבכתוב ג"כ חשיב שמונה מלכים. וידוע הביאור בזה¹⁰, שבמלך השמיני הדר לא נאמר בו וימת¹¹, שלא הי' בו השבירה, ואדרבה ממנו הוא התחלת שורש התיקון. אבל צריך להבין, דהא בדברי הימים¹² נאמר וימת גם בהדר. וידוע הביאור בזה¹³, דיש חילוק בין מלכות לז"א, דכתובים הו"ע מלכות ובפרט דברי הימים שקשור עם זמן, מלכות¹⁴, ובהספירות כמו שהן במלכות הי' השבירה גם במלך השמיני, משא"כ תורה הוא ז"א, ובז"א לא הי' השבירה במלך השמיני שהוא בחי' יסוד, ואדרבה הוא התחלת שורש התיקון¹⁵.

והנה התחלת השבירה הוא בבלע¹⁶ שהוא ספירת הדעת¹⁷, ואין זה סתירה¹⁸ למה שמבואר באיזהו מקומן¹⁹ שבלע הו"ע החסד (וכמ"ש בזה הרקיע¹³). ולכאורה צריך להבין, דהרי מבואר²⁰ דכל ענין השבירה הי' בהמדות, אבל מ"מ צריך לומר דהשבירה היא מצד הדעת, וכמובן בפשטות, שהשבירה ענינה למטה הוא חטא עץ הדעת, שאדם הראשון אכל מעץ הדעת. וביאור הענין הוא²¹, דהנה ענין חטא עץ הדעת הוא שהי' ההרגש בגשמיות, וכמ"ש²² וירא כי טוב העץ למאכל ונחמד הוא למראה, דלפני חטא עץ הדעת הי' החיך של אדם הראשון מרגיש הטעם רוחני והחטא הי' שהרגיש טעם גשמי²³. והענין הוא, דלפני החטא הי' אדם הראשון ראשו בכריאה וגופו ביצירה ורגליו בעשי²⁴, ומובן שגם רגליו היו במדריגה נעלית יותר מאחר שהוא מקושר עם שאר הגוף, שהוא גוף אחד, וגם עולם על מילואו נברא²⁵, ולכן גם במדריגת רגליו הי' החיך הגשמי שלו מרגיש טעם רוחני, דזהו ענין מ"ש²⁶

אתהלך – לאזניא ס"ע נה ואילך. ד"ה ויהיו חיי שרה תשי"ב (לעיל ח"א ע' רנב). תש"כ (שם ס"ע רפו).

(22) בראשית ג, ו (בשינוי לשון).

(23) ראה אוה"ת בראשית (כרך ז) תתשסג, א ואילך.

(24) ראה (נוסף למקומות שבהערה 21) ע"ח שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש א בסופו. ספר הגלגולים פי"ח. שער מאמרי רשב"י לזח"ג פג, א. ל"ת להאריז"ל בראשית ג, א. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' עד. על פרשיות התורה והמועדים ח"א ע' רח. אמרי בינה שער הק"ש פפ"ט. דרך חיים מו, ג. תו"ח בראשית ל, א. חיי שרה קכז, ד. מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' עב. ויקרא ח"א ע' טו. במדבר ח"ג ע' א'סג. ע' א'פט. ועוד.

(25) ב"ר פי"ג, ג. פי"ד, ז.

(26) ויק"ר פ"כ, ב.

(10) ראה ע"ח שער (י) התיקון פ"ג.

(11) וישלח לו, לט.

(12) א א, נא.

(13) זהר הרקיע פ' תרומה דרוש ז' מלכים.

(14) ראה שעהיוה"א פ"ז (פב, א). תו"א מקץ לו, א. לקו"ש שה"ש יז, ד. ובכ"מ.

(15) ע"ח שם.

(16) וישלח שם, לב.

(17) ע"ח שער (ח) הנקודים פ"ד. שער (ט) שבירת הכלים פ"א.

(18) ראה אוצ"ח שער הנקודים פ"ז.

(19) ע"ח שער (ט) שבה"כ פ"ב.

(20) ע"ח שם ואילך. מבוא שערים שער ב ח"א פ"א. תו"א יתרו (הוספות) קי, ד ואילך. מג"א (הוספות) קיח, ג. ובכ"מ.

(21) בהבא לקמן – ראה גם מאמרי אדה"ז

דעקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה, דעקב הוא מדריגה התחתונה שברגל, ואעפ"כ הי' מכהה גלגל חמה, שזהו ענין המזלות, שעקבו של אדם הראשון הי' למעלה מהמזלות, דענין המזלות הוא כדאיתא²⁷ שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, וכמו שמדייק בזה אדמו"ר הזקן²⁸ הלשון שאומר לו גדל, היינו לא שעצם ההתהוות נעשה מהמזל אלא שלאחר שנתהוה המציאות אזי נעשה הגדלות שלו ע"י המזל, בטעם ומתיקות ובשאר הענינים, ומובן דמאחר שהמזל הוא ענין רוחני, הרי אין שייך בו מתיקות גשמי. ועד"ז יובן באדם הראשון, שעקבו הי' מכהה גלגל חמה, שהוא למעלה מהמזלות, מובן מזה שהחידק שלו טעם טעם רוחני. והחטא הי' שטעם טעם גשמי, והפירוש בזה שרצה לטעום טעם גשמי ולכן הרגיש את זה, ואין הכוונה שע"ז נעשה הטעם גשמי, שהטעם גשמי הי' בתחילה ג"כ, שהרי עולם על מילואו נברא, רק שלפני החטא טעם את הרוחני והגשמי הי' נבלע ונכלל בתוך הרוחני, שלא הי' מציאות בפני עצמו, משא"כ החטא הי' שרצה להרגיש את הגשמי כמו שהוא מצד עצמו. וזהו ענין מה שקודם החטא הי' גופו ביצירה והמתיקות דשם הוא המתיקות שמצד התורה, ובמדריגת רגליו בעשי' הי' הרגש המתיקות רק מתיקות רוחני, והגשמי הי' נגרר אחר הרוחני, והחטא הי' שרצה להרגיש את הגשמי. וכן עד"ז הוא מ"ש²⁹ וידעו כי ערומים הם, שאין הכוונה שמתחילה לא ידעו³⁰, דא"כ מהו החידוש דלא יתבוששו³¹, אלא הכוונה בוידעו הו"ע ההכרה וההרגשה שמתחילה לא הי' ההרגש בזה, שחשבו שזהו אבר שבו יכולים לקיים מצות פרו ורבו³², שהיא מצוה רמה ונשאה וכמ"ש³³ לא לתהו בראה לשבת יצרה, וכמ"ש בראשית חכמה³⁴ שחשבו כמו שע"י היד מקיימין מצות תפילין והוקשה כל התורה לתפילין³⁵, כמו"כ ע"י אבר זה מקיימין מצות פרו ורבו, והחטא פעל שנעשה אצלם ההרגש והתאוה בזה, ולכן הי' צ"ל הענין של כתנות³⁶, ומזה נשתלשל להלכה בפועל שצריכים ענין הלבושים³⁷. וכמו"כ הוא בחטא עץ הדעת, דסיבתו הוא הדעה וההרגשה, והיינו שהחטא הי' מה שנעשה אצלו ההרגש של הדבר הגשמי מצד עצמו, לא כמו שהוא נגרר אחר הרוחני, וכמו"כ למעלה השבירה בהמדות סיבתן הו"ע ההרגש.

(31) בראשית ב, כה.
 (32) שם א, כח. נח ט, א. ז. רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"א ואילך.
 (33) ישע"י מה, יח. פסחים פח, ריש ע"ב. וש"נ.
 (34) שער הקדושה פט"ז.
 (35) קידושין לה, א. וראה לקו"ש ח"ו ע' 277 הערה ד"ה שהוקשה.
 (36) בראשית ג, כא.
 (37) טושו"ע (ודאדה"ז) אר"ח ס"ב ס"א-ב.

(27) ראה ב"ר פ"י, ו. זהר ח"א רנא, א. ח"ב קעא, ב. מורה נבוכים ח"ב פ"י.
 (28) ראה אגה"ק סוס"כ.
 (29) בראשית שם, ז.
 (30) ראה בכ"ז גם תו"א בראשית ה, ריש ע"ד. תו"ח בראשית ל, ג"ד. לב, סע"ג. מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"א ס"ע קסב"ג. אוה"ת בראשית מח, ב ואילך. סה"מ תרמ"ח ע' קצט. תרס"ג ח"א ס"ע ריב. ח"ב ע' שיט ואילך. עת"ר ע' קלח. תשי"ע 118. ועוד.

והנה חטא עץ הדעת פעל ירידה בכל ההשתלשלות, וכמו באדם הראשון שפעל ירידה לא רק ברגליו בעשי' שהרגיש טעם גשמי, אלא שפעל גם על גופו שביצירה, דעולם היצירה הו"ע המדות וכדאיתא³⁸ ז"א מקננא ביצירה, והחטא פעל ירידה גם על המדות שביצירה, שאינו דומה המדות כמו שהם לפני החטא ולאחרי החטא, וע"ד שהי' ברגליו בעשי' שע"י הדעת וההרגש פעל שיהי' ירידה, כמו"כ הו"ע הירידה במדות שבא ע"י ההרגש.

וביאור הענין הוא, דהנה התחלת המדות הוא חסד, הנה בחסד יש חסדים המכוסים וחסדים המגולים³⁹. דחסדים מגולים הו"ע החסד כמו שבא בגילוי, וחסדים המכוסים הוא כמו שהם בהעלם מצד השכל. ואין הכוונה בחסדים המכוסים מדות הכלולים בשכל, שאז אין שייך לחלק בין חסדים המכוסים לחסדים המגולים, דמאחר שהם כלולים בשכל הרי אינם מדות שבלב אלא מדות שבשכל, אלא הכוונה בחסדים המכוסים הוא מדות כמו שהם במקומם בלב, אלא שהם בטלים מצד השכל שמאיר בלב. והגם שהמדות נמצאים מהשכל, וכמ"ש בתניא⁴⁰ שחב"ד נקראו אמות ומקור למדות, שע"י שמתבונן במה רבו מעשיך ה'⁴¹ ומה גדלו מעשיך הוי"ו⁴², נתגלו המדות לאהבתו ופחדו ויראתו ותפארתו⁴³ וכו' וכו', וכמ"ש הרמב"ם⁴⁴ וכיצד היא הדרך לבוא לאהבתו ויראתו ע"י שמתבונן וכו', שע"י ההתבוננות המתאימה נולדה מדת האהבה וע"י ההתבוננות המתאימה נולדה מדת היראה, מ"מ בשעה שמאיר תוקף השכל, אי אפשר להיות מציאות המדות בהתגלות, ורק בשעה שנסתלק המוחין, שאינו מאיר כלום, או שהשכל מאיר בדרך מקיף עכ"פ, אז יכול להיות מציאות המדה בהתגלות⁴⁵. ואמנם יש דרגא במדות שאפילו בשעה שהשכל הוא בגלוי ופועל ביטול בהמדות, מ"מ ישנם המדות במציאותם בלב. והענין, כשמתבונן בענין שכלי לעומקו, שמבין את השכל שלא ע"י כלי ההכנה והשגה שזהו ענין כלי המוח, אזי יכול אור השכל להאיר גם בלב, דאם ההתבוננות הוא רק ע"י כלי המוח, אזי הוא מאיר רק במוח ולא בלב, משא"כ כשהתבוננות הוא בפנימיות ובעומק השכל למעלה מכלי המוח, אזי אין שם ההגבלות דמוח ויכול להאיר גם בלב, ואדרבה עיקר מציאותו הוא בלב, ובשעה שהשכל מאיר בלב, פועל ביטול בהמדות, שהרי ענינו הוא שכל, ואדרבה פנימיות השכל, אבל מ"מ יש מציאות המדה בלב אלא שהוא בטל אל השכל שמאיר בלב, שזהו ענין פנימיות המדות. והנה מצד בחינה

38) ראה תקו"ז ת"ו (כג, א). ע"ח שער (ג) סדר

אצילות פ"א. שער (מב) דרושי אבי"ע פ"ד. פי"ג. שער (מז) סדר אבי"ע פ"ב.

39) ראה לקו"ת במדבר ו, ד. וש"נ.

40) פ"ג (ז, סע"א).

41) תהלים קד, כד.

42) שם צב, ו.

43) ע"פ ל' התניא שם.

44) הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

45) ראה גם המשך תער"ב ה"א ריש ע' שטו.

ובכ"מ.

זו אינו יכול להיות יניקה לחיצונים, מאחר שהמדות אינם ניכרים, משא"כ מצד חיצוניות המוחין יכול להיות יניקה לחיצונים, וזהו ענין חטא עץ הדעת, ענין ההרגשה, שהמדות יהיו ניכרים, וזהו ענין חסדים המגולים.

והענין כמו שהוא בעבודת הוי', הנה יש ב' בחינות דקרבת אלקים טוב, וקרבת אלקים לי טוב⁴⁶, דקרבת אלקים טוב זהו שאלקות הוא טוב מצד עצמו, ומזה אין יניקה ללעו"ז, משא"כ קרבת אלקים לי טוב, שנעשה מורגש שמערב בזה מציאותו עד שיכול להיות שחעיקר הוא מה שמרגיש את עצמו והאלקות הוא רק בדרך טפל, ולכן אם אינו מרגיש את עצמו, היינו שאינו מרגיש איך שאלקות הוא לי טוב, אזי יכול להיות שכל האהבה מתבטלת, שזהו ענין חסדים המגולים, הרגש עצמו, שמזה יכול להיות יניקה ללעו"ז, כידוע שמחסד דאברהם יכול להיות אהבת פלשתים (כמבואר בענין אהבת פלשתים)⁴⁷, שמחמת קרבת אלקים טוב זהו ענין עץ החיים שאכל וחי לעולם⁴⁸, שאין מזה יניקה ללעו"ז, משא"כ מקרבת אלקים לי טוב, הגם שזהו בקדושה, מ"מ יכול להיות מזה יניקה ללעו"ז. והגם דאפילו בחיצוניות המוחין, בחסדים המגולים, הנה ע"י שהשכל מאיר בבחי' מקיף יכול להיות נשמר מהיניקה ללעו"ז, אבל מ"מ צריך ע"ז עצה וזהירות (א באווארעניש), משא"כ בפנימיות המוחין אין צריך זהירות כלל.

והנה חטא עץ הדעת פעל ענין תערובות טוב ורע⁴⁹, וכידוע השיחה של כ"ק מו"ח אדמו"ר מ"ט כסלו⁵⁰ שלאחר חטא עץ הדעת אין טוב בלא רע ואין רע בלא טוב, שכל דבר שבעולם הוא בהתערבות, וזהו מצד הדעת, שמי שאין לו דעת כלל, שהולך לפי תומו, או שיש לו רק קטנות הדעת, אזי אין שם התערבות, דכשעושה דבר טוב אין מעורב בו רע וכשעושה רע אין מעורב בו טוב, מפני שאין לו דעת וערמומיות, משא"כ מי שיש לו דעת וערמומיות הנה אצלו כשעושה איזה דבר, הנה מצד איזה כוונה ופניות או מצד איזה סיבה שתהי' יכול להיות שהגם שבחיצוניות הוא עושה טוב, מ"מ יכול להיות שבפנימיות הוא רע, וכן להיפך שבחיצוניות הוא רע ובפנימיות הוא טוב, שהוא יכול להתחבא (אז ער קען זיך אויסבאָהאַלטן), וכמו שהוא בקדושה נאמר⁵¹ חושך שבטו שונא בנו, שבגלוי הו"ע של גבורה שמייסר את בנו, ומ"מ הכוונה היא חסד, שזהו מצד אהבתו אל בנו⁵². והנה מצד האהבה שרוצה

ע' אקעו ואילך. סה"מ תרנ"א ע' קצו. תרס"ב ע' ש ואילך.

(50) תרצ"ד (לקו"ד ח"א פז, א ואילך).

(51) משלי יג, כד.

(52) ראה אנה"ק סכ"ב (קלד, ב). לקו"ת אמור לז, סע"ג. נשא כה, ג. פ' ראה כז, ג. נצבים מט, א. ובכ"מ.

(46) תהלים עג, כח. ראה בכ"ז גם ד"ה ויהיו חיי שרה תש"כ (סה"מ בראשית ח"א ע' רפז). ובכ"מ.

(47) ראה תו"א בשלח סא, סע"ג-ד. תו"ח תולדות ב [קמג], ד. ועוד.

(48) בראשית ג, כב.

(49) ראה תו"א בראשית ה, ג ואילך. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תדש ואילך. דברים ח"ד

להיטיב לבנו, ע"ז צ"ל השכל שיטה את מדותיו, דהגם שמצד אהבתו אל בנו רוצה רק להיטיב לו בטוב הגלוי, מ"מ מתגבר על המדה ונעשה אצלו נטי' לגבורה, שמצד הנטי' במדה לגבורה בא אח"כ בגלוי שמייסר את בנו, שכל זה הוא ע"י הדעת, שע"י שמעמיק בזה ומבין שאע"פ שאוהב את בנו מ"מ לטובתו צריך לייסרו, משא"כ בלא דעת שלפי תומו אזי אין התערבות, שזהו ענין חטא עץ הדעת, שדעת פועל תערובות טוב ורע.

והגם שידוע שקליפות אין להם דעת, ולכן אל אחר אסתריס ולא עביד פירין⁵³, הענין הוא שזה שאומרים שאין להם דעת זהו פנימיות הדעת שפועל ביטול בהמדות, שמזה אין יניקה ללעו"ז, משא"כ חיצוניות הדעת, שמזה יכול להיות יניקה ללעו"ז, הנה ע"ז נעשה תערובות טוב ורע. והענין הוא, דענין ההתערבות שייך רק כשיש פרטים, וכמ"ש אדמו"ר האמצעי⁵⁴ דהד' יסודות כמו שהן מצד עצמן אינו שייך בהם ענין ההתכללות, רק מצד שביסוד האש יש בו ג"כ יסוד המים וביסוד המים יש בו ג"כ יסוד האש, לכן שייך ענין ההתכללות. וכן ע"י הדעת מפני שהו"ע ההעמקה, לכן פועל שיהי' בריבוי פרטים, ולכן פועל ענין ההתכללות והתערבות. ואין זה סתירה למה שמבואר במ"א⁵⁵ שהפרטים הם ע"י הבינה, דמצד הבינה יש פרטים רק בדרך כלל, משא"כ כשמבין ע"י ההעמקה שיש בכח הדעת, אז יש הענין בפרטי פרטיות⁵⁶. וזהו מעלת הדעת על המוחין חכמה ובינה, שבכללות יש בשכל אורך רוחב ועומק, אורך הו"ע נקודת החכמה שאותה הנקודה ממשיכה למטה (טרַאָגט ער אַראָפּ נידעריקער) עד שבא בהתלבשות, ורוחב הו"ע הבינה שמחליף את הענין בפרטים אבל זה בכללות עדיין, ואח"כ יש ענין העומק שזהו ענין הדעת, הנה מצד העומק פועל אמיתית ענין הפרטים, שמוצא בהשכל הפרטי פרטים שבה שמצד זה יכול להיות ההתכללות וההתערבות.

והנה לפי זה צריך להבין מ"ש התרגום עה"פ⁵⁷ עץ הדעת טוב ורע, דחכמין בין טב לביש, שע"י הדעת יכול להבחין בין טוב לרע, וכאן מבואר שע"י הדעת נעשה תערובות טוב ורע. והענין הוא, כמו שמבואר בגמרא⁵⁸ שתיקנו הבדלה בחונן הדעת, שבכדי שיוכל להבחין צ"ל דעת, שע"י הדעת יכול להבחין בין טוב לרע, דכשהרע הוא בגלוי ובגסות אז העבודה אינה קשה כל כך, ואין צריכים למוח הדעת דוקא, משא"כ ע"י חטא עץ הדעת שנעשה תערובות טוב ורע בעולם, אזי צ"ל עבודה

שרה קכט, ד.

(55) המשך תערוב"ב ח"א ע' תקכח. ובכ"ח.

(56) ראה גם סה"מ עת"ר ס"ע רמז-ח.

(57) בראשית ב, ט. יז.

(58) ברכות לג, א.

(53) זח"ב קג, א. וראה סה"מ עת"ר ע' קלח ואילך. סה"מ דברים ח"א ע' קמד. הנסמן בספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך דעת סט"ו (ס"ע שלח-ט). ובכ"מ.

(54) בד קודש ע' 14 (אגרות-קודש אדהאמ"צ ח"א ע' רצד). וראה גם תו"ח בראשית לט, ד. חיי

ביגיעה דוקא, ועיי"ז ומצאת⁵⁹, דרק ע"י מוח הדעת יכולים לברר הטוב מהרע, וכידוע⁶⁰ שיעקב ה' בבית לבן כ' שנה בכדי לברר הרע, דשם ה' דקות הרע, משא"כ גבי עשו לא ה' צריך כל כך זמן משום שעשו ה' גסות הרע. וזהו ג"כ מה שנאמר שאין בא לעבותות העגלה⁶¹, שע"י שמתחילה היו חבלי השוא⁶¹ מזה בא אח"כ לעבותות העגלה, דאם מתחילה לא יהי' חבלי השוא אי אפשר שיהי' עבותות העגלה, דאיך שייך שהוא יעשה דבר כזה, רק שע"י שמתחילה ה' חבלי השוא, דקות הרע, מזה בא אח"כ לעבות העגלה, גסות הרע. וכל זה הוא מצד המרחב שבדעת, שנכנס בעומק הדבר ויודע כל הפרטים שבה, ולכן יכול להבחין בין טוב לרע, ומשום זה גופא שיש בו ריבוי פרטים, לכן יהי' מזה התכללות והתערבות.

ועיקר ענין הדעת הוא מה שדעת פועל ההחלטה, דגם מצד חכמה ובינה יכול להיות שיבחין בין טוב לרע, וכמ"ש חכמין בין טב לביש, אבל מ"מ לא יהי' אצלו ההחלט מה לעשות, דמצד השכל יכול להיות סברות לכאן ולכאן, וכידוע⁶² הראי' מדור המבול שאותה סברא עצמה שחייבה שיהי' מבול, כי יצר לב האדם רע מנעוריו⁶³, הנה אח"כ מצד סברא זו גופא אמר שלא יהי' עוד מבול, הרי שמצד השכל עצמו לא יכול לבוא לידי החלט, ורק ע"י הדעת שנכנס בעומק הדבר יכול לבוא לידי החלט איך לעשות.

וז'הו מ"ש⁶⁴ ובחרת בחיים, דגם לאחר שנאמר⁶⁵ ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב ואת ההיפך, מ"מ אינו מסתפק בזה, ואומר ובחרת בחיים, ובפרט לפי מ"ש אדמו"ר הזקן⁶⁶ שהאותיות של ובחרת בחיים הם נתינת כח שיוכל להיות הבחירה בחיים, שמזה מובן שאינו מספיק מה שיודעים שיש החיים וההיפך, שמצד זה גופא יכול להיות שיבחור בההיפך ח"ו, ולכן צ"ל הציווי ובחרת בחיים, שזהו ענין הדעת כנ"ל. ולכאורה צריך להבין, איך הוא שע"י הדעת יכול לבחור בהטוב, דהלא גם מצד השכל, אף שחכמין בין טב לביש, מ"מ יכול להיות שחכמים המה להרע⁶⁷, שאעפ"כ יבחרו בההיפך, ואיך ע"י הדעת דוקא יהי' ובחרת בחיים. והענין בזה הוא, דהנה דעת מחבר חכמה ובינה, וא"כ הדעת עצמו הוא למעלה מחכמה ובינה, שדעת לוקח (נעמט) כתר, וכדאיתא⁶⁸ במקום שהדעת נמנה אין הכתר נמנה, שדעת הוא במקום הכתר, ולכן מצד בחינה זו יכול להיות ובחרת בחיים.

63 נח ה, כא.

64 נצבים ל, יט.

65 שם, טו.

66 הובא בסה"מ תרפ"ט ע' 74 (קונטרסים ח"א

יז, ב).

67 ירמ' ד, כב.

68 ראה סה"מ תש"ח ס"ע 242. וש"נ.

59 ראה מגילה ו, ריש ע"ב.

60 ראה סה"מ פרי"ת ע' סח.

61 ע"פ ל' הכתוב – ישע"ה, יח. וראה סוכה

נב, א. סנהדרין צט, ב.

62 ראה תר"ח וירא קא, ג ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פ"ו (ס"ע י ואילך). סה"מ תש"י ע'

153. סה"מ במדבר ח"א ע' רלד הערה 34. ובכ"מ.

וביאור הענין הוא, הנה אומרים⁶⁹ תכלית הידיעה שלא נדעך, שהפירוש הפשוט הוא שמתחילה צריכים להבין כל מה שביכולתו ואח"כ באים אל תכלית הידיעה, שבאמת אינם יודעים. אבל הפירוש הפנימי בזה הוא שתכלית הידיעה הוא גם בהלא נדעך, שגם בחינה זו יהי' בבחי' ידיעה. דהנה יש ידיעת החיוב וידיעת השלילה⁷⁰, ידיעת החיוב הוא בכינה, שבא באופן של השגה, שתופס השכל בהו' קצוות ע"י תפיסה והתלבשות, וידיעת השלילה הוא בחכמה, דהיינו שמבין את השכל ע"י ששולל ממנו הענינים שמנגדים וסותרים אותו, אבל מ"מ מובן שגם בידיעת השלילה יש לו שייכות לכל הענינים שנשלל מהם, שהם בגדרו עכ"פ, ולכן אפשר לשלול אותו מהם. ויש עוד בחינה בידיעה שאי אפשר להבינו גם ע"י שלילה, מפני שאינו בגדר כלל שנוכל לתופסו ע"י שלילה, וזהו שלא נדעך. והענין כמו שהוא בהשגת אלקות הוא, דהנה יש ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, דבממלא כל עלמין שייך ידיעת החיוב, משא"כ בסובב כל עלמין שייך רק ידיעת השלילה, אבל מ"מ הוא בגדר עלמין, שנקרא סובב כל עלמין, ויש בחינה שלמעלה מסובב כל עלמין, גם מסובב הכללי ואפילו מאמיתית ענין הסובב, ששם לא שייך ידיעה גם לא אפילו בבחי' ידיעת השלילה, וע"ד מ"ש בשער היחוד והאמונה⁷¹ כמי שאומר על איזה חכמה וכו' שאי אפשר למששה בידים וכו', שאינו בגדר מישוש כלל אפילו לא בבחי' שלילה. והנה גם בבחינה זו דלא נדעך צ"ל ענין הידיעה, וזהו ענין שעצם לוקח (נעמט) עצם. וכמו עד"מ תינוק קטן שיש לו עדיין קטנות הדעת, או שאין לו דעת כלל, ומ"מ נמשך לאביו, והנה זה מה שנמשך לאביו אין זה משום איזה טעם שמבין איך הוא אביו וכו', רק שנמשך אליו מפני שהוא אביו, שממנו נולד⁷². וזה נמשך גם בכחות הגלויים, שזהו ענין דעת אלקי שהוא למעלה מחכמה וכינה, ומצד דעת אלקי יכול להיות ההחלט לבחור בטוב, הגם שמצד השכל יכול להיות חכמים המה להרע, שמאחר שהציווי של ובחרת בחיים הוא לכאו"א, מזה מובן שהכח ע"ז יש לכאו"א, שגם לאנשים פשוטים שאין להם הבנה והשגה, מ"מ הדעת אלקי שיש מצד העצם נמשך למטה מטה לכאו"א, גם לאנשים פשוטים, שגם להם יש הנתנית כח של ובחרת בחיים. וזהו ענין פנימיות הדעת, משא"כ מצד חיצוניות הדעת יכול להיות תערובות טוב ורע, שמזה נעשה השבירה.

והנה במלך השמיני הדר לא נאמר בו וימת, שבו לא הי' השבירה, והוא שרש התיקון. והענין הוא, דהנה מלך השמיני הוא יסוד, דיסוד הוא מקו האמצעי שנמשך מדעת, ולכן אמרו⁷³ אין קישוי אלא לדעת, ועוד יותר שממשיך מהכתר,

(72) ראה גם לקו"ת צו יג, ד. סהמ"צ להצ"צ כג, א. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלה. ובכ"מ.

(73) יבמות נג, סע"ב. וראה תו"א ויחי (הוספות) קה, סע"ג-ד. ובכ"מ.

(69) ראה בחינות עולם ח"ח פ"ב. עיקרים מ"ב ספ"ל. של"ה קצא, ב.

(70) ראה מו"נ ח"א ח"א פנ"ח. ובכ"מ.

(71) פ"ט (פר, ב).

שכתר נמשך עד סיום הקו. ולכן אנו רואים שבהשפעת הטיפה נמשך העצם יותר מבהשפעת דעת ושכל, וכמבואר הראיות ע"ז מהא דסומא מוליד שלם וכו',⁷⁴. ומשום זה לא נאמר בהדר וימת, מפני שביסוד לא הי' השבירה, ואדרבה הוא שרש ומקור לתיקון, שזהו ענין הברור.

והנה באופן הברורים יש ב' אופני ברור, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה,⁷⁵ דכשהברור הוא בדרך גילוי אור מלמעלה, יכול להיות שניצוצות דקדושה שנכבו יודחו ולא יתבררו, ועוד זאת דמאחר שהברור אינו מכח התחתון, יכול להיות שלאחר שיסתלק האור ישאר התחתון במדרגתו ולא יתברר, ולכן צ"ל הברור בדרך עבודה מלמטה למעלה. וזהו מה שיצחק רצה לברך את עשו, יתן ויחזור ויתן⁷⁶, והיינו שרצה להמשיך עליו אור עליון ועי"ז יתברר בדרך ממילא, וטעה בזה כי הי' מתבטל לגמרי, וצריך להיות התיקון שלו ע"י יעקב דאז הוא בדרך ברור⁷⁷. והגם שביעקב כתיב יתן ויחזור ויתן, הנה אין הכוונה שהברור הוא ע"י גילוי אור, רק שזה הי' בדרך נתינת כח, ואח"כ הי' צ"ל העבודה מלמטה למעלה.

וזהו מ"ש פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, דהנה יש אופן של פדי' בשלום שאינו בדרך מלחמה כלל רק בדרך מנוחה, כמו⁷⁸ בשלמה שהי' איש מנוחה⁷⁹ והניצוצות באו אליו בדרך ממילא, וכמו מלכת שבא וכו',⁸⁰ מ"מ מלכת שבא כשחזרה נותרה מלכת שבא ולא נתבררה, משא"כ בדוד הי' הברור באופן של קרב, באופן של מלחמה. רק שבמלחמה גופא יש ב' דרגות, יש מלחמה שהוא מרחוק שאין רואים את האויב ואין יודעים מהנעשה אתו, שאזי אין יכולים לבררו, אבל יש מלחמה כמו שהוא בדוד שהוא באופן של קרב, ועי"ז אומר כי ברבים היו עמדי, וכמ"ש בירושלמי⁸¹ שגם אנשי אבשלום התפללו שדוד ינצח, וכמ"ש⁸² גם אויביו ישלים איתו, שבתיתב ישלים יש ב' פירושים, מלשון שלום וגם מלשון שלימות. וזהו מ"ש כי ברבים היו עמדי, שע"י העבודה בכחי' קרב, מלחמה בכחי' קירוב, פועלים שמהרבים, שהם רשות הרבים, וכמ"ש⁸³ נעשה לשון רבים, וכמארז"ל⁸⁴ כתוב והרוצה לטעות וכו', נעשה מזה עמדי, רשות היחיד ליחידו של עולם⁸⁵. וזהו

ע' קסב. המשך תער"ב ח"ב ע' תשטס"ע. סה"מ תש"ד ע' 107. סה"מ יו"ד-י"ט כסלו ע' רל ואילך.
 (79) דברי הימים-א כב, ט.
 (80) ראה מלכים-א י, א ואילך.
 (81) סוטה פ"א ה"ח.
 (82) משלי טז, ז.
 (83) בראשית א, כו.
 (84) ב"ר פ"ח, ח.
 (85) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

(74) ראה סה"מ תרכ"ט (קה"ת, תשנ"ב) ע' שמה. תער"ב-תרע"ו ע' מא. תרצ"ו ס"ע 48.
 סה"מ בראשית ח"א ס"ע שיט, ובהנסמן שם.
 (75) ראה בארוכה ד"ה והי' באכלכם מלחם הארץ תשכ"ב (סה"מ במדבר ח"א ע' רנא ואילך), ובהנסמן שם.
 (76) ב"ר פס"ו, ג. הובא בפרש"י תולדות כז, כח.
 (77) תו"א תולדות כ, ג. אוה"ת תולדות קנר, ב ואילך. קנו, אי"ב.
 (78) ראה לקו"ת במדבר ד, א. סה"מ תרנ"ט

פדה בשלום שזהו תפילת דוד, שהוא בחי' מלכות, ובכללות כנסת ישראל, שנותנים כח לכאו"א שיוכל להיות הפדי' באופן של מקרב, שע"י הבירור בבחי' קרב הנה התחתון נתהפך לאלקות, היינו לא שמתבטל ממציאיותו, אלא שמציאות התחתון גופא נהפך לאלקות, וכמ"ש בכל לבבך⁸⁶ בשני יצריך⁸⁷, ולא באופן של הרגו בתענית⁸⁸, אלא שגם הנפש הבהמית יהי' לו אהבה לאלקות.

והנה ב' אופני בירור הנ"ל של קרב ומלחמה יש בכל הג' קוין דתורה עבודה וגמילות חסדים⁸⁹, אבל בכללות זהו ההפרש בין תורה לתפילה, שתורה היא בבחי' קרב, שנפש הבהמית מתהפך לאלקות, משא"כ תפילה, בחרבי ובקשתי בצלותי ובבעותי⁹⁰, הו"ע מלחמה⁹¹. ולכן בתורה, מאחר שזהו שלימות הבירור, לא נאמר וימת בהדר, משא"כ ברשות היחיד שזהו בבחי' מלכות, רגלי' יורדות⁹² במקום של היפך החיים, לכן שם נאמר וימת משום ששם אין שייך בירור. והגם דידוע שהבירורים הם בבחי' מלכות, וכידוע בענין ותתן טרף⁹³, שמלכות יורדת לבי"ע לברר בירורים⁹⁴, אך הענין הוא דיש לתרץ בבי' אופנים, הא' שזהו רק בירור ראשון ולא בירור שני, והב' דהבירורים שמלכות מבררת הוא ג"כ ע"י שנמשך בה מבחי' יסוד וכו'. והנה הבירור של מקרב אינו כמו אור השמש שמאיר בבית ע"י שפותחים את החלונות, שאינו מתערב ומתאחד בעניני הבית, ולכן לאחר שנסתלק אור השמש מהבית נשאר הבית אפל ואין יודעים מהנעשה שם, משא"כ בירור של קרב הוא ע"ד הנשמה שמתלבשת בגוף שהיא מתאחדת עם הגוף, דהנשמה קודם התלבשותה בגוף היתה למעלה והשיגה שם מהות אלקות, ובהתלבשותה בגוף הרי כל השגתה באלקות הוא בבחי' המציאות דאלקות בלבד, והשגת המהות שלה הוא בענינים גשמיים, דהנשמה מתאחדת עם הגוף ונפש הבהמית, וכמו"כ הוא בנפש הבהמית דרוח הבהמה היורדת למטה⁹⁵ מרגשת את הנפש האלקית, וע"י שהנפש האלקית מרגשת את הנפש הבהמית והנפש הבהמית מרגשת את הנפש האלקית פועל הנפש האלקית על הנפש הבהמית שגם הוא ישיג אלקות, ולא באופן שהוא מקבל דבר מה שלמעלה ממנו, רק שהשכל דנפש הבהמית יהי' כמו שכל התורה.

וזוהו מ"ש וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, דכנען הוא לשון סוחר, מה שמפזר את ממונו בכדי להרויח, והו"ע עליית הנשמה שע"י ירידתה למטה

(86) ואתחננו, ו, ה.

(87) ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ. וראה ירושלמי ברכות ספ"ט.

(88) תניא פ"א (ה, ב). וראה ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה.

(89) אבות פ"א מ"ב.

(90) ויחי מח, כב ובת"א.

(91) חסר קצת. המו"ל.

(92) משלי ה, ה. וראה לקו"ת פינחס עה, ד. אוה"ת עה"פ (נ"ך ע' תקסד ואילך). וש"נ.

(93) משלי לא, טו.

(94) ראה תו"א בראשית ת, א. אוה"ת בראשית

(כרך ו) תרנח, סע"ב ואילך. ועוד.

(95) קהלת ג, כא.

והתלבשותה בגוף ונפש הבהמית. והנה ידוע⁹⁶ שירידת הנשמה למטה אינה בשביל עצמה, כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וירידתה למטה היא בכדי לברר את הניצוצות דתהו שנפלו למטה בדברים הגשמיים. וע"י שמבררת את הניצוצות, מתעלית היא למעלה יותר מכמו שהיתה קודם ירידתה. וזהו מה שישוּבי עשו ותולדותיו ה' הקדמה לוישב יעקב גו' בארץ כנען, כי ישובי עשו הו"ע ז' מלכין דתהו כנ"ל, וכל ענין המסחר (כנען) של ירידת הנשמה למטה היא מצד הניצוצות דתהו שנפלו בשבירת הכלים, שהם הסיבה לירידת הנשמה (פיזור ממון), וכנ"ל שהנשמה לא ירדה בשביל עצמה רק בכדי לברר את הניצוצות, והם הסיבה להעלי' הנעשית ע"י הירידה (הריוח שע"י הפיזור), וכנ"ל שעליית הנשמה היא ע"י ברור הניצוצות דתהו.

והנה מה שנקראים בשם ישובי עשו, אף שענין ההתיישבות היא בתיקון דוקא, כי גם בתהו ישנם בחי' הכלים, ובחי' הכלים הו"ע ההתיישבות. אלא שישוּבי עשו הם בדרך קצרה, כי בתהו היו אורות מרובים וכלים מועטים⁹⁷, שהכלים לא היו לפי ערך האורות כלל, דזהו ענין ישובי עשו כו' בדרך קצרה, שענין ההתיישבות שבתהו היא בבחי' קיצור ומיעוט כי לא ה' מזיגה נכונה בין האורות והכלים (נוסף על זה שגם מצד הכלים עצמם הם כלים מועטים, שענין הכלי שבהם היא במיעוט⁹⁸), שזה ה' הסיבה לשבירת הכלים, שהאורות נסתלקו למעלה והכלים נשברו ונפלו למטה. וזהו מה שנתחדש בענין התיקון, שנעשה מזיגה נכונה בין האורות והכלים, אורות מועטים וכלים מרובים, שמצד זה הנה בתיקון ההתיישבות היא בריבוי, ישובי יעקב בדרך ארוכה.

והנה אף שבחי' התהו מצד עצמה אינה כפי הכוונה, וכמאמר⁹⁹ דין לא הניין לי', דזהו מה שישוּבי עשו ותולדותיו לא היו ספונים וחשובים, מ"מ הם הקדמה לענין וישב יעקב גו' בארץ כנען, שכל ענין המסחר של ירידת הנשמה למטה היא ע"י שבירת הכלים דתהו, כנ"ל. וזהו מה שאחר שכתב לך ישובי עשו בדרך קצרה כתיב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שירידת הנשמה למטה היא בכדי לברר את הניצוצות דתהו כנ"ל, וזהו ענין מגורי אביו, שמגורי הוא לשון אוצר¹⁰⁰ וכמו אוגר בקיץ¹⁰¹, והו"ע ברור ואסיפת הניצוצות דתהו שנתפזרו ע"י שבירת

96) תניא פל"ז (מח, ב).

97) ראה ע"ח שער (י) התיקון פ"ה. שער (יא) המלכים פ"א.ב. תו"א וישלח כד, סע"א. סה"מ במדבר ח"א ע' רנו. וש"נ.

98) קטע זה אינו ברור. המו"ל.

99) ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. קה"ר פ"ג, יא (א).

ילקוט שמעוני קהלת רמז תתקסח. וראה סה"מ ה'ש"ת ע' 55 בהערה.

100) תו"א פרשתנו כז, ב. תו"ח פרשתנו סא [רב], ג. ובכ"מ.

101) משלי י, ה.

הכלים. דהנה ידוע¹⁰² בענין שבירת הכלים דתהו, שענין שבירת הכלים הוא מה שהכלים נפרדו מחיבורם. וכידוע המשל בזה מאותיות, שכשהם מחוברים בתיבה אחת, אז הם נושאים בתוכם פירוש התיבה, וכמו באותיות ב' ר' ו' ך', שכשהם מחוברים יחד בהצירוף דברוך, נושאים הם ההשכלה שבתוכן ברוך, וכאשר הם מתפזרים זה מזה, נשאר בכל אות רק רושם מההשכלה. דכמו"כ הוא ענין שבירת הכלים דתהו, מה שהכלים נפרדו מחיבורם כו'. וזהו ענין מגורי אביו, שהנשמה בירידתה למטה היא מבררת ואוספת את הניצוצות דתהו שנתפזרו כו'. והנה יש עוד פירוש במגורי אביו, שמגורי הוא לשון יראה, וכמו שפירש הרב המגיד¹⁰³ (אשר י"ט כסלו הוא יום ההילולא שלו, וגם ענין הגאולה של רבינו הזקן שבי"ט כסלו שייך לענין ההילולא של הרב המגיד¹⁰⁴) שמגורי אביו הו"ע היראה מאביו שבשמים. וביאור השייכות דב' הפירושים הוא, דהנה נת"ל שעיקר הברור שבתקון הוא ע"י בחי' הדעת האלקי, הכרה עצמית שלמעלה מהשכל, דזהו ענין תכלית הידיעה שלא נדע. וזהו ענין מגורי אביו מלשון יראה, בחי' יראת בושת, שיראת בושת היא מצד ההכרה ברוממות הא"ס שלמעלה מהשגה, בחי' תכלית הידיעה שלא נדע, שמצד הכרה זו באה הבחירה בטוב כנ"ל, שע"ז הוא עיקר הברור [פירוש הא' דמגורי]. וזהו ג"כ מה שארץ ישראל נקראת כאן בשם ארץ כנען, דענין כנען הוא כמ"ש כנען בידו מאזני מרמה, שמצד המרמה נעשה תערובות טוב ורע, וכנ"ל בענין הערמה, שבחי' חיצונית הדעת היא הסיכה לשבירת הכלים דתהו. אך התכלית של ירידה זו היא לעשות מארץ כנען ארץ ישראל, שזוהי העלי' הנעשית ע"י הירידה, וכפירוש השני שבכנען לשון סוחר, הריח שעי' הפיזור.

וזהו ג"כ ענין המאסר והגאולה די"ט כסלו, שבעת המאסר ה' הירידה בתכלית, וכידוע שסבל אז יסורי הגוף ויסורי הנפש¹⁰⁵. אך תכלית ירידה הלזו היא בשביל העלי', שבעת הגאולה ראו כל אפסי ארץ כו'¹⁰⁶, והו"ע גילוי אלקות שע"י אותות ומופתים שע"י הצדיקים¹⁰⁷, ואז הותחל עיקר הענין דיפוצו מעיינותיך חוצה¹⁰⁸, שהיא העלי' שע"י הירידה, שע"י הפצת המעיינות דפנימיות התורה יהי קאתי מר¹⁰⁹, אשר אז יהי גילוי פנימיות הדעת, ומלאה הארץ דעה את הוי' וגו'¹¹⁰ בקרוב ממש.

102) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' פה.

נביאים ע' רכה. מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' ה ואילך. וש"נ. סה"מ תר"ל ע' מ. ליקוט ח"ב ע' א. תרנ"ה ע' ל. תרס"ח ע' קלו. תש"ב ס"ע 61-60. תש"ע ע' 97. ועוד.

106) ל' הכתוב – תהלים צח, ג.

107) ראה שעהיוה"א רפ"ה. וראה סה"מ במדבר ח"ב ע' כא. וש"נ.

108) סה"ש תורת שלום ע' 112 ואילך.

109) אגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפסה בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחילתו.

110) ישעי' יא, ט.

103) או"ת פרשתנו יז, ב (בהוצאת קה"ת, תש"מ ואילך – סימן מח).

104) ראה „היום יום" יט כסלו.

והנה¹¹¹ ענין המסחר, כנען הנ"ל, הוא ע"י וישב יעקב, השפלה וירידת הנשמה למטה לברר הגוף ונה"ב וחלקו בעולם, בירור וזיכוך והעלאת ניצוצות דקדושה שנפלו בשבה"כ דתוהו, וזהו שישובי יעקב באו ע"י ישובי עשו ותולדותיו לפני מלך מלך לבנ"י וישובי עשו הם בדרך קצרה דוקא, ע"ד מחז"ל^א (בקדושה) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, כלים מועטין דתוהו, והם לא היו ספונים (וטמונים), כי בשרשם יעקב קדם, ולא היו חשובים, כי דין לא הניין לי^ב, והבירור הנרצה הוא באופן דקרב, קירוב והרגשה דוקא (וכמשי"ת לקמן בארוכה), שאז ברבים, נפשות עשו ל' רבים¹¹², היו עמדי שלא יודחה כל ניצוץ דקדושה כנ"ל ועד אשר גם אויביו ישלים עמו זה הנחש, חויה דגרים מיתה בעלמא¹¹³, בחי' רב יהי' שלום, ורב¹¹⁴ שלום בניך^ג, פדה בשלום.

(י) ראה תו"א שם. תו"ח ר"פ וישב.

(יא) פסחים ג, ב.

(יב) ב"ר פ"ג, ז.

(יג) עיין בכ"ז אוה"ת בראשית (מז, ב).

מו, כו.

(113) ראה זח"א מב, א. ח"ב רמז, ב. רמח, ב.

(114) ישעי' נד, יג.

(111) מכאן עד סיום המאמר הוא הוספת כ"ק

אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בכת"ק. המו"ל.

(112) וישלח לו, ו. ויק"ר פ"ד, ו. פרש"י ויגש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

הרה"ח ר' שבת י רפאל שי' ציקושילי

לרגל יום הולדתו

חג הגאולה י"ט כסלו

שיזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים
ב-770 – בית חיינו – בית משיח
להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם
מתוך הרחבה ומנוחת הנפש
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא
בקבלת פני משיח צדקנו – כ"ק אדמו"ר שליט"א
יחד עם כל בני ישראל שליט"א בכל מושבותיהם
תיכף ומי"ד ממ"ש, נאוו!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר
יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,
חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל
ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר
בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –
"לא לתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"
ובעגלא דידן יתגלה לעין כל
ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל
בגאולה האמיתית והשלימה
נאו מי"ד ממ"ש ממש!